

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSÁNAK HIVATALA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

NAIH nyilvántartási szám: 40689

**Az alapvető jogok biztosa és a Magyarországon élő nemzetiségek
jogainak védelmét ellátó biztoshelyettes**

KÖZÖS JELENTÉSE

**a Tarnazsadányi Tagiskola épületegyüttesének
rossz állapotával és infrastrukturális fejlesztésének elmaradásával
kapcsolatos vizsgálatról**

az AJB-701/2017. (AJB-8033/2016.) számú ügyben

Előadó:

dr. Varjú Gabriella

dr. Török Tamás

Érintett szervek:

Erdőteleki Mikszáth Kálmán Általános Iskola Tarnazsadányi Tagiskolája

Egri Tankerületi Központ

Tarnazsadány Község Önkormányzata

Klebelsberg Központ

**Az alapvető jogok biztosa és a Magyarországon élő nemzetiségek jogainak védelmét
ellátó biztoshelyettes
közös jelentése
az AJB-701/2017. (AJB-8033/2016.) számú ügyben**

Az eljárás megindítása

Az Erdőteleki Mikszáth Kálmán Általános Iskola Tarnazsadányi Tagiskolájának (a továbbiakban: Tarnazsadányi Tagiskola) infrastrukturális problémáival a 2016. november 30. és december 1. közötti, a biztos és helyettesei által Heves megyében lefolytatott megjelölő eljárás előkészítése során foglalkoztunk először.

A köznevelési intézmény épületeinek, udvarának, kerítésének állapota, a megfelelő tornaterem hiánya, valamint az iskola épületén kívül található vizesblokk problémája az ott tanuló roma nemzetiségű gyermekek oktatását nehezítette/nehezíti, az egészségüket is veszélyeztetve.

Tekintettel arra, hogy az ügyben felmerült a gyermeki és az oktatási jogokkal, az egyenlő bánásmód követelményének érvényesülésével, valamint az emberi méltóság védelmével összefüggő visszasságok gyanúja, az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (Ajbt.) 18. § (4) bekezdése alapján – figyelemmel az Ajbt. 41. § (5) bekezdésére és az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 1/2012. (01. 02.) számú utasítás 1. melléklet 29. § (4) bekezdésére is – a Magyarországon élő nemzetiségek jogainak védelmét ellátó biztoshelyettes kezdeményezésére, hivatalból közös vizsgálatot indítottunk.

2016 decemberében megkerestük Tarnazsadány Község Önkormányzatának polgármesterét, valamint a Hevesi Tankerületi Központ igazgatóját, és tájékoztatást kértünk az ügygel kapcsolatban. 2017 októberében a munkatársaink helyszíni vizsgálat keretében is megtekintették a Tarnazsadányi Tagiskola oktatási körülményeit, infrastrukturális adottságait. A helyszíni vizsgálat során a feltárt problémákról és azok megoldási lehetőségeiről a tagintézmény vezetőjével, a helyi önkormányzat jegyzőjével és polgármesterével, valamint az Egri Tankerületi Központ igazgatójával személyes egyeztetésre is sor került.

Az érintett alkotmányos jogok és elvek

- Az emberi méltósághoz való jog [Alaptörvény II. cikk: „Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”];
- Az egyenlő bánásmód követelménye és az esélyegyenlőség előmozdításának elve [Alaptörvény XV. cikk (1)-(2)-(5) bekezdései „A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes. Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja. Magyarország külön intézkedésekkel védi a családokat, a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.”];
- Az oktatáshoz való jog [Alaptörvény XI. cikk (1)-(2) bekezdései „Minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez. Magyarország e jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapszintű, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középszintű, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja.”];

- A gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga [Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdés „Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.”].

Az alkalmazott jogszabályok

- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) (Alaptörvény);
- Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (Ajbt.);
- Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (Ebkvt.);
- A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (Nkt.);
- A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet (20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet);
- Az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet (OTÉK);
- A kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet;
- A kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet.

A megállapított tényállás

A Tarnzasadányi Tagiskola társadalmi környezete, a tanulókra és pedagógusokra vonatkozó legfontosabb adatok, információk

A Tarnzasadányi Tagiskola oktatási körülményeinek és infrastrukturális problémáinak feltárása és elemzése szempontjából fontosnak tartjuk, hogy a település területi elhelyezkedését, valamint társadalmi és gazdasági környezetét is röviden áttekintsük.

Tarnzasadány község a dél-Hevesi térség egyik legdélebbi települése. A dél-hevesi térséget a megye leghátrányosabb területei közé sorolják, ahol magas a munkanélküliség, ezzel szemben alacsony a munkahelyteremtő beruházások száma. A periférikus jellegű térség belső egyenlőtlenségei a rendszerváltozás óta folyamatosan növekednek. Legkedvezőtlenebb helyzetben azok a települések vannak, ahol magas, 50%-ot meghaladó a roma lakosság aránya, mint például Tarnzasadányban, Tarnabodon, Tarnaörsön, Kömlőn, Erken és Átányon.

Tarnzasadány szerepel a kedvezményezett települések¹ listáján. A Hevesi járás pedig – amelyhez Tarnzasadány is tartozik – a komplex programmal fejlesztendő kedvezményezett járások listáján található.²

Kedvezményezett településnek/járasnak³ az a terület egység tekinthető, amelyet jogszabályban minősítettek a területfejlesztés és a fejlesztéspolitika deklaráltan támogatandó célterületei közé a társadalmi-gazdasági és infrastrukturális fejlettségbeli elmaradásuk, illetve a jelentős munkanélküliség okán.

A tagintézmény vezetője a település problémáival kapcsolatban a helyszíni vizsgálat során megemlítette a lakosság viszonylagosan magas fluktuációját is: tapasztalata szerint aki csak teheti, elköltözik Tarnzasadányból munkalehetőséget, jobb életkörülményeket keresve. Helyükre gyakran az átlagosnál rosszabb körülmények között élő, marginalizálódott, súlyosan hátrányos helyzetű családok költöznek. A község lélekszáma az elmúlt évtizedekben csökkent, majd az utóbbi időszakban lassan növekedett, a 2017-es év adatai szerint 1328 fő lakik a településen.

¹ A kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet 2. számú melléklete.

² A kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet 3. számú melléklete.

³ Dr. Péntes János: A kedvezményezett térségek lehatárolásának aktuális kérdései; Területi Statisztika, KSH, 2015, 55 (3): 206–232.

2001-ben a település 1355 lakosa közül 21%, a 2011. évi népszámláláskor pedig az 1217 lakosból 49% vallotta magát cigány nemzetiségűnek. A roma származású lakosok tényleges arányát azonban ennél többre becsülik a faluban. Tarnazsadány Község polgármestere szerint a roma nemzetiséghez tartozó lakosság aránya 80% körüli lehet a településen. A nem roma lakosok többsége idős, nyugdíjas, elköltözésre már nem vállalkozó, vagy arra nem képes személy.

A tagintézmény-vezető nagy problémának tartja a munkalehetőségek hiányát, a több generáción is átívelő munkanélküliség, szegénység súlyos gondokat okoz a településen.

Magas a pszichoaktív szereket használók aránya, sajnos ezeket – családi vagy baráti körben – az általános iskola néhány tanulója is kipróbálta/ja. A tagintézmény-vezető szerint kiemelten fontos az ezzel szembeni hatékony fellépés, illetve a megfelelő, preventív jellegű védekezés az intézményen belül, valamint települési szinten is. Részben ezzel is magyarázta a Tarnazsadányban előforduló vagyron elleni erőszakos bűncselekmények magas előfordulását.

Tarnazsadány Község polgármestere szerint a cigány nemzetiséghez tartozó családok többsége megfelelő körülmények között él, megközelítőleg 150 főt alkalmaznak a helyi közfoglalkoztatási programokban, és sokan eljárnak a környező településekre is dolgozni. A gyermekek tisztán és rendezetten járnak a nevelési-oktatási intézményekbe. A képviselő-testület – amelynek 7 tagjából 4 képviselő roma nemzetiségű – az elmúlt két évben folyamatosan foglalkozott a roma származású lakosság helyzetével. A helyi szociális rendelet települési támogatása segítséget nyújt a nehéz helyzetben lévő lakosok számára. A rendelet lehetőséget teremt beiskolázási segélyre, amelyet az összes nevelés-oktatási intézménybe járó gyermek megkapott 15.000 forint összegben. A természetbeni támogatások keretén belül mindenki részesült téli tüzelő támogatásban és karácsonyi élelmiszersomagban.

A településen Tarnazsadány Község Önkormányzatának fenntartásában működik egy óvoda. A másik köznevelési intézménynek, az **Erdőteleki Mikszáth Kálmán Általános Iskola Tarnazsadányi Tagiskolájának** 2013-tól a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (a továbbiakban: KLIK) volt, majd 2017-től az Egri Tankerületi Központ lett a fenntartója.

A Tarnazsadányi Tagiskola 2017/2018. évi munkatervében rögzített tanulókra vonatkozó adatai szerint a gyermekek létszáma 154 fő, közülük 65 lány és 89 fiú. Alsó tagozaton 80 fő, felső tagozaton pedig 74 fő diák tanul. A tanulók közül 2 fő sajátos nevelési igényű (SNI-s), 12 fő beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő (BTMN-es), 7 fő pedig magántanuló. Magas, 100 fő a napközi otthonos tanulók száma, ebből 73 fő alsó tagozatos és 27 fő felsős. A gyermekek 8 tanuló csoportban és 5 napközis csoportban tanulnak.

A pedagógusok száma 14 fő, közülük 12 fő a nő és 2 fő a férfi. Dolgozik egy gyógypedagógus (nő), illetve egy iskolatitkár (nő) az iskolában. A tantestület létszáma az ellátandó feladatnak megfelelő, de a 100 %-os szakos ellátottság évek óta nem biztosított, hiányzik a kémia, a fizika, a rajz és a technika szakos pedagógus. A szakmai munkát 5 technikai alkalmazott (4 nő és 1 férfi) segíti és 6 fő a közfoglalkoztatottként dolgozók száma az iskolában (5 nő, 1 férfi).

A tagintézmény-vezető és a polgármester szerint az általános iskola tanulói szinte valamennyien roma nemzetiségűek, akik döntően a faluban régóta élő, magyar nyelvet beszélő, romungró cigány közösséghez tartoznak. Az iskola sajátosságait a tanulók nehézségei és problémái jelentősen meghatározzák, a családok körében tapasztalható mélyszegénység sok esetben a gyermekek tanulási és magatartászavaraiban is megjelenik. A település periférikus jellegéből adódóan valamennyi gyermek halmozottan hátrányos helyzetű (a továbbiakban: hhh). A polgármester tájékoztatása szerint a hhh-s gyermekek ingyen étkezhetnek a nevelés-oktatási intézményekben, valamint a tankönyvet is térítésmentesen kapják.

A Tarnazsadányi Tagiskola országos kompetenciamérési eredményei a 2016/2017-es és az azt megelőző három tanévben elmaradtak az országos átlagtól, ezért a tanév végén intézkedési tervet kellett készíteniük, amelynek célja a jogszabályban meghatározott minimumszint teljesítésének elérése. Ennek értelmében ismételtén meg kell vizsgálniuk a szövegértési és a matematikai eszköztudás fejlődését a hatodik és a nyolcadik évfolyamon – valamennyi tanulóra kiterjedően – 2018-ban.

A tagintézmény-vezető álláspontja szerint a halmozottan hátrányos helyzet kialakulásához jelentős mértékben hozzájárul a szülők alacsony iskolai végzettsége is. A Tarnasadányi Tagiskolából kikerülők továbbtanulási nehézségei pedig arra hívják fel a figyelmet, hogy az iskolázatlanság saját magát termeli újra, ami viszont tovább generálja a munkanélküliséget és az ebből következő szegénységet. Véleménye szerint az iskola önmagában képtelen az otthonról hozott hátrányok ellensúlyozására, fontos segítség a különböző, államilag biztosított támogatási formák létezése és elérhetősége.

A tagintézmény-vezető fontosnak és sikeresnek tartja az oktatási intézmény szomszédságában működő, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat által fenntartott Tanoda programot, amely kizárólagosan felső tagozatos tanulókat fogad az iskolából. A Tanoda programba való bekapcsolódást a tanulók jutalomként élik meg és értékkel kezelik. Ez a program a tanulási nehézségek csökkentése mellett a tehetséggondozást tekinti az alapvető céljának.

A vizesblokkal és a tornaszobával kapcsolatos sajtóhírek, a megkeresett hatóságok válaszainak bemutatása

2016-ban sajtóhírekből értesültünk az iskolában kialakult súlyos állapotokról, a cikkek elsődlegesen az **iskola udvarán található vizesblokk tarthatatlan körülményeire** hívták fel a figyelmet.

A Heves megyei újságban megjelent cikk szerint az iskola 1959-ben épült, azóta – az eltelt közel 60 év alatt – csupán kisebb felújításokat végeztek az épületegyüttesen, így az osztálytermek omladoznak, a nyílászárók régiek, az épület falai vizesednek, penészesek és dohosak. A vizesblokk az iskola épületén kívül található, az ott uralkodó állapotok nem feleltek meg a minimális higiéniai követelményeknek sem, így azt nem használták szívesen sem a tanárok, sem a gyermekek. Az udvaron található derítő üritése is gondokkal járt, különösen belvizes időszakban.

Az iskolának biztonságosan használható tornaterme sincs – korábban életveszélyessé nyilvánították –, ezért egy **ideiglenes tornaszobát használnak már öt éve.**

Az ügyben – a minél teljesebb tájékozódás érdekében – 2016 decemberében **megkerestük Tarnasadányi Község Önkormányzatát és az akkori felelős szervezeti egység, a Hevesi Tankerületi Központ megbízott igazgatóját is.**

A tankerületi központ megbízott igazgatójának válaszleveléből az derült ki, hogy a Heves Megyei Kormányhivatal Füzesabonyi Járási Hivatalának Népegészségügyi Osztálya is intézkedett a felmerült problémák miatt, és az Erdőteleki Mikszáth Kálmán Általános Iskola Tarnasadányi Tagiskoláját érintően – a jogszabályban foglaltak betartására vonatkozó – végzést bocsátott ki. A kötelezés végrehajtásáról, azaz a feltárt hiányosságok orvoslása érdekében tett munkálatok elvégzéséről a megbízott tankerületi igazgató 2016. március 22-én kelt levelében tájékoztatta a járási hivatal népegészségügyi osztályát. E szerint 2016-ban a kifogásolt vizesblokk szükséges felújítási és karbantartási munkálatait elvégezték.

Válaszlevelében a tankerületi központ megbízott vezetője azt is jelezte, hogy a Hevesi Tankerületi Központ, mint fenntartó megpályáztatta és elkészíttette az intézmény új és korszerű, az iskola épületéhez is csatlakozó vizesblokkjának, valamint a hozzá kapcsolódó szennyvízelvezető terveit. Akkor azt a tájékoztatást adta, hogy a kivitelezést – amelynek becsült költsége 25 millió forint – előreláthatóan a 2017-es évben elvégzik.

Személyes álláspontjaként a tankerületi központ megbízott vezetője kifejtette, hogy a KLIK 2013. január 1-jén vált az iskola fenntartójává, és tisztában van azzal, hogy jogutódként természetesen terhelik mindazon kötelezettségek, amelyek a jogelőd fenntartó önkormányzatot is terhelték. A települést nagy számban lakják roma nemzetiségű lakosok, ez a tény azonban – véleménye szerint – nem hozható összefüggésbe semmilyen formában azzal, hogy a fenntartó elmulasztotta volna az ingatlan állagmegóvásával kapcsolatos kötelezettségeit. A fenntartó gazdasági lehetőségeinek határán belül eleget kíván tenni a jogszabályok által meghatározott, és önkéntesen is vállalt kötelezettségeinek, közel 30 év állagromlását azonban nem képes a szűkös anyagi forrásai mellett ilyen rövid határidőn belül orvosolni.

Mindezek ellenére prioritásként kezelik az iskola további korszerűsítésének megvalósítását, a leendő kivitelezéssel kapcsolatos tervezést már elvégezték, és a kivitelezést is minél előbb szeretnék megkezdeni.

Tarnaszadány Község polgármesterének tájékoztatása szerint a 2016/2017-es tanév nyarán a KLIK, mint fenntartó a régi vizesblokkot kifestette és felújította, és tudomása szerint az új akadálymentes, az iskola épületén belül elhelyezendő vizesblokk kialakítását tervezési szinten már előkészítették.

A polgármester véleménye szerint az iskola teljes belső felújítására, leginkább azonban a tornaterem életveszélyes állapotának a megszüntetésére is szükség lenne. A tornaszoba ugyanis a 150 fő feletti tanulók részére nagyon szűkös, így korlátozottak a mozgási, sportolási lehetőségek az iskolában.

A megbízott tankerületi igazgató válaszából az derült ki, hogy **a fenntartó a Tarnaszadányi Tagiskolában kialakult**, a gyermekek oktatását akadályozó és egészségét is veszélyeztető súlyos problémákat **saját hatáskörében eljárva ideiglenesen megszüntette**.

A **Tarnaszadányi Tagiskolában kialakult helyzetet és a 2017. évre tervezett felújítási munkálatok elvégzését azonban továbbra is figyelemmel kísértük**. Azt kértük a megbízott tankerületi igazgatótól, hogy a felújítás befejezéséről, az esetlegesen felmerülő problémákról, a késlekedés okáról, illetve – ha a felújításra nem kerül sor a következő tanévkezdésig – a 2017/2018. tanév szeptemberében a tagiskola aktuális infrastrukturális és közegészségügyi helyzetéről ismételten nyújtson tájékoztatást számunkra.

Az Egri Tankerületi Központ igazgatója⁴ 2017 szeptemberében kelt újabb tájékoztató levelében ismételten megerősítette, hogy az új, akadálymentes iskola épületén belül elhelyezkedő vizesblokk kialakításának tervezési munkálatai elkészültek, és az építési engedély is rendelkezésükre áll. **Tekintettel azonban arra, hogy pályázati forrást nem sikerült biztosítaniuk, az elvégzendő munka versenyeztetésére és a kivitelezési szerződés megkötésére a 2017/2018-as tanév kezdéséig nem kerülhetett sor**. Keresik a kivitelezési munkálatokhoz szükséges forrás fedezetét, amelynek a rendelkezésre állása esetén a munkálatok megkezdésére vonatkozó intézkedéseket haladéktalanul megteszik.

A helyszíni vizsgálat során észlelt infrastrukturális hiányosságok és a meghallgatott hatóságok álláspontjának ismertetése

Az Egri Tankerületi Központ igazgatója a 2017 szeptemberében kelt válaszlevelében nem adott tájékoztatást arról, hogy a 2017/2018. tanévben milyen körülmények között indult el a tanítás a Tarnaszadányi Tagiskolában. Ezért szükségesnek tartottuk a Tarnaszadányi Tagiskola infrastrukturális állapotára vonatkozó vizsgálatunk folytatását és a körülmények helyszínen történő megtekintését.

Mindezekre figyelemmel bejelentés nélküli helyszíni vizsgálatot rendeltünk el, így 2017. október 17-én a munkatársaink – helyszíni vizsgálatot, szemlét tartva – felkeresték a Tarnaszadányi Tagiskolát, és megtekintették, illetve fotókon is rögzítették az iskola jelenlegi tényleges infrastrukturális állapotát. A helyszíni vizsgálat során egyeztettek a Tarnaszadányi Tagiskola intézményvezetőjével, a település polgármesterével és jegyzőjével, valamint az Egri Tankerületi Központ igazgatójával.

A **Tarnaszadányi Tagiskola intézmény vezetője** örömmel fogadta a helyszíni látogatást, megítélése szerint minden szakmai megfontolásból történő figyelem és érdeklődés – így a vizsgálatunk is – pozitívan befolyásolhatja az iskolájuk jövőjét. A tagintézmény vezetőjének meglátása szerint Tarnaszadánynak addig van jövője, amíg működik az általános iskola a településen.

⁴ 2017. január 1-jétől az Erdőteleki Mikszáth Kálmán Általános Iskola Tarnaszadányi Tagiskolája az Egri Tankerületi Központoz tartozik, a tankerületi igazgató személye azonban változatlan maradt, a korábbi Hevesi Tankerületi Központ megbízott igazgatója lett az Egri Tankerületi Központ igazgatója.

A helyszíni szemle során elsőként az udvaron található **vizesblokkot** szemrevételezték munkatársaink.

A 2016 márciusában ismertté vált, fentebb részletezett körülményekhez képest – az abban az évben elvégzett nyárvégi felújítást követően – jelentősen javult az udvarról megközelíthető WC-k és mosdók állapota. A burkolatot és a berendezési tárgyakat kicserélték, illetve megjavították.

Az udvari mosdók azonban továbbra is csak lépcsőkön keresztül közelíthetők meg. A helyszíni vizsgálaton fotók is készültek a felújított mosdókról, amelyeket a jelentés **1. számú melléklete** tartalmaz. Pontos felmérésre került a WC-k és mosdók száma is. A fiú WC-ben 2 WC-fülke, 3 vizezde/piszoár és két kézmosó található. A lány WC-ben 3 WC fülke van és 1 kézmosó. A személyzeti WC helyiség nemként elkülönítve biztosított, 1-1 WC fülkével és 1-1 kézmosóval. A tagintézmény vezetője azonban megjegyezte, hogy nem ismer olyan iskolát a környéken, ahol a mosdók az épületen kívül, az udvar közepén lennének. Jelentős gondot okoz az is, hogy éjszakánként a rossz és lukas **kerítésen (2. számú melléklet)** keresztül a helyi lakosok bemásznak, bemennek a nyitott udvarra, elsődlegesen a WC – gyakran funkciójának meg nem felelő – használat céljából. A technikai alkalmazottak közül 2 fő, a konyhai dolgozók a melegítő konyha melletti WC-t és öltözőt használják.

Az **iskola épület-együttesének tetőszerkezete** több helyen megrongálódott, néhol be is szakadt. A **3. számú melléklet** fotói az ebédlő és a tornaszoba épületének tetőszerkezetét mutatják, ahol a kémény mellett egyértelműen látszik a behorpadt tető. Hasonló deformítások találhatóak több helyen a főépület és a használaton kívüli tornaterem tetőszerkezetén is.

Ebben az épületben található többek között az **ebédlő**, amelynek a nyílászárói és a folyosón található 4 db mosdó is rossz állapotú. (**4. számú melléklet**)

A **tornaszoba** az ebédlő mellett van, a mosdók a tornaszoba és az ebédlő közös előterében találhatóak. 5 évvel ezelőtt az egyik tantermet alakították át tornaszobává, külön WC, öltöző és zuhanyzó biztosítása nélkül. A tornaszoba az egyetlen olyan belső közösségi tér az intézményben, ahol a tanulók és a pedagógusok a közös iskolai rendezvényeiket rossz időben lebonyolíthatják. Az **5. számú melléklet** fotói jól láttatják az elhasználdott nyílászárót, a tornaszoba rossz állapotát, és annak hiányosságait.

A **régi tornaterem** épületét már korábban életveszélyessé nyilvánították, annak helyiségeit legfeljebb tárolásra használják. A tornaterem az épület állapota miatt sportolásra alkalmatlanná vált, itt legfeljebb a táncpróbákat tarthatják. (**6. számú melléklet**)

Gond van a **sportudvaron** található bitumenes kézilabdapályával, felső rétege elhasználdott, cserélni kellene a vörösalakos röplabda és futópálya felsőburkolatát is. (**7. számú melléklet**) A sportudvar mellett az alsó tagozatosok részére egy modern játszótér kialakítására is szükség lenne, jelenleg ezen a részen csak fából épített régi játékok találhatóak, amelyek korhadtak, elavultak és folyamatosan felújításra szorulnak.

Az **iskola főépületében található folyosófalak burkolata hullámos**, illetve több helyen hiányos, a **tantermek ajtóinak korhadtak**, azokból szállak és szögek állnak ki, a belső nyílászárók üvegezett szárny szerkezetei esetén sok esetben üveg helyett farostlemezek találhatóak. Erősen elavult a tantermek bútorzata, nincsenek megfelelő szertárok kialakítva. (**8. számú melléklet**)

Az udvaron található egy igen magas, évek óta **használaton kívül álló fűtőkémény**, amelynek lebontására – szintén pénz hiányában – nem került sor mind ez ideig. A szerkezetet több helyen is le kellett zárni, mert az iskola udvarára rendeltetésellenes módon behatolók gyakran felmászta rá és szándékosan rongálták. (**9. számú melléklet**)

A tagintézmény vezetője a helyszíni bejárás során azt is elmondta, hogy ezen a télen problémák adódhatnak a **fűtéssel**, mert a helyszíni vizsgálat időpontjában még csak az egyik kazán működött. Forráshiány miatt nem fejeződött be időben a fűtésrendszer teljes körű korszerűsítése, az épületek külső hőszigetelése pedig nincs kialakítva. A tagintézmény vezetője abban bízott, hogy a tél beállta előtt már a másik kazán is működni fog.

A helyszíni vizsgálatot követően a tagintézmény vezetője eljuttatta részünkre azt a 2017. 09. 17-én kelt levelét, amelyet pályázat előkészítő anyagként előzetes véleményezésre küldött el az Egri Tankerületi Központ igazgatójának. A levélben a tagintézmény vezetője részletesen bemutatta az intézmény mikro- és makro környezetét, a nevelő-oktatómunka feltétel- és eszközrendszerét, valamint az iskola épület-együttesének műszaki és gépészeti adatait.

Emellett a megvalósításra váró építési és felújítási munkálatokat is összegezte az alábbiak szerint:

Építési munkálatok:

- főépülethez kapcsolódó, EU szabványnak megfelelő, akadálymentesített vizesblokk kialakítása;
- tornaterem építés.

Felújítási munkálatok a teljesség igénye nélkül, nem fontossági sorrendben a következők:

- épületek külső hőszigetelése;
- épületek födém, tetőszerkezetének javítása, szükség szerint cseréje (főépület kb. 25 m², konyha-ebédlő 25 m², tornaszoba kb. 200 m²);
- tornaszoba külső nyílászáróinak cseréje (1 db 2 szárnyas külső ajtó, 3 db belső ajtó, 5 db 4 részes ablak);
- tetőösszefolyók javítása a főépületen;
- teljes körű csatornacsere;
- a villamos rendszer teljes körű korszerűsítése;
- napközi és ebédlő épület külső nyílászáróinak a cseréje (7 db 2 szárnyas ajtó, 9 db 2 szárnyas ablak);
- főépület ablakainak redőny javítása, vagy hőszigeteltre cserélése (20 db);
- teljes körű fűtés-korszerűsítés, energia-takarékos kazánok üzembe állításával;
- folyosók metlachi burkolatának cseréje és lambériázás;
- bitumenes kézilabda pálya felújítása, vagy kiváltása műfüves pályával;
- vörös salakos röplabda és futópálya borító felületének felújítása;
- távolugró gödör felújítása;
- új, a szabványoknak megfelelő játszótér építése;
- főépület belső nyílászáróinak cseréje (12 db ajtó);
- járda, gépkocsi parkoló és pihenő park kialakítása.

A tagintézmény vezetője hangsúlyozta, hogy az iskola infrastrukturális fejlesztéséhez külső segísége van szükségük. Ehhez elengedhetetlenül fontosnak tartja a pályázati lehetőségek bevonását, sajnos azonban az elmúlt években azt tapasztalta, hogy ilyen módon iskolájuk nem tud forráshoz jutni. Kimaradtak ugyanis minden jelentősebb infrastrukturális fejlesztést, felújítást lehetővé tevő pályázatból. **Álláspontja szerint, míg a szomszédos településeken szinte mindenhol felújították már a nevelés-oktatói intézményeket, addig Tarnasárányban 1960-as éveket idéző körülmények között tanulnak a gyermekek.**

A helyszíni vizsgálat során munkatársaink találkoztak a település jegyzőjével és polgármesterével is. A 2016 végén küldött válaszlevelében a polgármester utalt arra, ha lehetőségük nyílik rá, akkor pályázni fognak Európa Unió pályázatokra.

A személyes meghallgatáson a polgármester úgy nyilatkozott, hogy az állami fenntartású iskola fejlesztése érdekében nem tudtak TOP pályázatot benyújtani, mivel ezek felhasználásával a saját fenntartásukban működő óvodájukat kellett bővíteniük: szerencsére már annyi a gyermek Tarnasárányban, hogy növelniük kellett a csoportszobák számát és kapacitását. A polgármester abban bíz, hogy az iskola fenntartója, a tankerületi központ a későbbiekben majd biztosítani tudja az iskola felújításához szükséges forrásokat.

Ezt követően keresték fel munkatársaink az Egri Tankerületi Központot. Itt is rákérdeztek többek között arra, hogy a Tarnasadányi Tagiskola felújítása érdekében mire pályázott fenntartóként a tankerületi központ. Az igazgató válaszában elmondta, hogy „nagy és nehéz örökséget” kaptak a köznevelési intézmények állami fenntartójaként, a helyi önkormányzatok nem voltak ugyanis olyan helyzetben, hogy jól igazgassák az iskolákat. A megörökölt hátrányok csak hosszabb távon kompenzálhatók. A KLIK 2013 – 2015 között súlyos forráshiánnyal küzdött, csak 2016 márciusától konszolidálódott az intézmény anyagi helyzete, közvetlenül a komplex szervezeti átalakítás következményeképp.

Az is kiderült, hogy 2016 márciusa óta a Tarnasadányi Tagiskola infrastrukturális fejlesztése érdekében az Egri Tankerületi Központ nem nyújtott be pályázatot. A tankerületi igazgatónak az volt a véleménye, hogy EFOP-4.1.2-17 és EFOP-4.1.3-17 pályázatok feltételrendszerébe nem lehetett beilleszteni az iskolát, mivel nem volt megfelelő a tanulói létszám és az is problémát jelentett, hogy az intézmény nem tölt be térségi szerepet, ide ugyanis a faluban élő roma gyermekek járnak. Az igazgató nehezményezte, hogy Tarnasadányban a települési önkormányzat nem pályázott az iskola körülményeinek javítására. Véleménye szerint a települési önkormányzatnak kellett volna TOP-os pályázatot benyújtania az iskola fejlesztésére. Kápolna település például 120 millió forintot nyert ilyen célra.

A tankerületi központ igazgatója azt is elmondta, ha nincs pályázatból vagy adományból származó külső forrás, akkor csak költségvetési forrásból tudnak áldozni egy beruházás megvalósítására. 2016 márciusa előtt nem volt arra esély, hogy a tankerületi központ beépítse a saját költségvetésébe az adott feladat megvalósítását. Felújításra fordítható költségvetési sor sem volt a költségvetésükben, így 2017-ben nem állt még ilyen összeg a rendelkezésükre. **A Tarnasadányi Tagiskola kültéri vizesblokkjának a felújítására fordítandó 25 millió forintot az Egri Tankerületi Központ a 2018-as költségvetésébe már külön soron betervezte.**

Az Egri Tankerületi Központ igazgatója a helyszíni vizsgálaton történt egyeztetésnek megfelelően utóbb megküldte számunkra a területén (illetve a jogelődai illetékességi területén) működő állami köznevelési intézményekben végrehajtott karbantartási, felújítási munkákat tartalmazó táblázatot a 2013 és 2017 közötti időszakról.

A rendelkezésünkre bocsátott táblázatból azonban csak az derült ki, hogy az elmúlt öt évben milyen felújítási és karbantartási munkákat végeztek a tankerülethez tartozó általános iskolákban, de az nem, hogy az érintett intézmények mikor épültek, milyen állapotban voltak/vannak, és az sem, hogy az elmúlt évtizedben volt-e vagy várható-e valamilyen pályázati forrásból nagyobb felújítás az adott ingatlanon.

A Tarnasadánytól 2,3 km-re található Tarnamérán – ahol a 2011. évi népszámláláskor az 1411 fő lakosból csak 5 fő vallotta magát roma/cigány nemzetiségűnek – például az általános iskolára vonatkozóan a táblázat azt tartalmazza, hogy 2013-tól csak két alkalommal volt felújítás, karbantartás az intézményben. Az Egri Tankerületi Központ 2017. november 2-án megküldött táblázata szerint tehát a Tarnamérai Általános Iskolában 2015-ben radiátor csere, csaptelepek cseréje és festés volt, 2017-ben pedig a vizesblokk felújítására, a kastély pincéjében található tanterem falazatának javítására, vakolására és festésére került sor.

A részünkre megküldött táblázat ugyan nem tartalmazza, az Egri Tankerületi Központ weblapjáról⁵ azonban az is kiderül, hogy a tankerület központ az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program EFOP-4.1.3-17 kódszámú, „Állami fenntartású köznevelési intézmények tanulást segítő tereinek infrastrukturális fejlesztése” című felhívásra benyújtott pályázatával 2017 augusztusában támogatást nyert a Tarnamérai Általános Iskola infrastrukturális fejlesztésére. A támogatás összege 89,60 millió forint. A projekt megvalósításának időszaka: 2017. november 1. – 2018. szeptember 30.

⁵ <http://kk.gov.hu/efop-4-1-3-17-2017-00436>

Hasonló módon kimaradt a táblázatból a közelben található Kompolt-Nagyúti Általános Iskola Kompolt, Fő út 2. szám alatt működő székhely intézményének infrastrukturális fejlesztésének ténye.⁶ Kompolt 9,8 km-re van Tarnazsadánytól, az 1778 fő lakosából 288 fő a cigány nemzetiségű a 2011. évi népszámlálási adatok szerint. A fejlesztés az EFOP-4.1.2-17 keretében valósul meg 2017. október 01. és 2019. szeptember 30. között.

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

Az alapvető jogok biztosának és biztoshelyetteseinek feladat- és hatáskörét, valamint az ezek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságokat az Ajbt. határozza meg. Az Ajbt. 18. § (1) bekezdése szerint az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint **hatóság**, ezen belül **közszolgáltatást végző szerv** tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár (a továbbiakban együtt: visszáság), feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

Az Ajbt. 18. § (1) bekezdése értelmében hatóságnak minősül a közigazgatási szerv, így a tankerületi központ is. Az Ajbt. 18. § (2) bekezdésére figyelemmel a köznevelési intézmények a közszolgáltatást végző szervek közé sorolhatók. Mindezekre pedig – az Ajbt. idézett rendelkezései alapján – kiterjed a biztos és a biztoshelyettes vizsgálati jogköre.

Az Ajbt. 18. § (4) bekezdése rögzíti, hogy az alapvető jogok biztosa a hatóságok tevékenysége során felmerült, az alapvető jogokkal kapcsolatos visszáság megszüntetése érdekében hivatalból eljárást folytathat. A hivatalból indított eljárás természetes személyek pontosan meg nem határozható, nagyobb csoportját érintő visszáság kivizsgálására vagy egy alapvető jog érvényesülésének átfogó vizsgálatára irányulhat. Jelen esetben a hivatalbóli vizsgálat elrendelésének feltételei fennállnak, tekintettel arra, felmerült annak a gyanúja, hogy a vizsgált iskolában a roma nemzetiségű gyermekek a gyermeki és oktatási jogokat is sértő, az egyenlő bánásmód követelménye érvényesülésének a megsértését is eredményező környezetben, kifejezetten rossz infrastrukturális feltételek között kénytelenek tanulni.

Az Ajbt. 28. § (1) bekezdése szerint a lefolytatott vizsgálatról jelentés készül, amely tartalmazza a feltárt tényeket és az ezeken alapuló megállapításokat és következtetéseket.

Az Ajbt. 3. § (2) bekezdésének d) pontja szerint az alapvető jogok biztosának a Magyarországon élő nemzetiségek jogainak védelmét ellátó helyettese figyelemmel kíséri a Magyarországon élő nemzetiségek jogainak érvényesülését, és közreműködik az alapvető jogok biztosának vizsgálatában. Az Ajbt. 41. § (5) azt is rögzíti, hogy az alapvető jogok biztosa a kiadmányozási jogot a Szervezeti és Működési Szabályzatban a helyettesekre átruházhatja.⁷

A jelentést az alapvető jogok biztosa és a Magyarországon élő nemzetiségek jogainak védelmét ellátó helyettese közösen készítette.

⁶ <http://kk.gov.hu/az-efop-4-1-2-17>

⁷ Az Ajbt. 41. § (5) bekezdése, valamint az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 1/2012. (01. 02.) számú utasítás 1. melléklet 29. § (4) bekezdése alapján az alapvető jogok biztosa a nemzetiségi jogokkal kapcsolatos ügyek kiadmányozási jogát átruházza a Magyarországon élő nemzetiségek jogainak védelmét ellátó biztoshelyettesre.

II. Az alkotmányos alapjogok és alapelvek tekintetében

Az alapvető jogok biztos, biztoshelyettesei egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggés-rendszer feltárása során alapjogi érveket sorakoztatnak fel, autonóm, objektív és neutrális módon járnak el.

Ugyanakkor következetesen, zsinórmértékként támaszkodnak az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos korábbi elvi megállapításaira is, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazzák az alapjog-korlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott egyes alapjogi tesztek.

Az emberi méltósághoz való jog és az egyenlő bánásmód követelménye

Az Alaptörvény II. cikke alapján az emberi méltóság sérthetetlen, minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz. A korábban irányadó és az Alaptörvény hatályba lépését követően is hivatkozási pontot jelentő alkotmánybírósági gyakorlat az emberi méltósághoz való joggal kapcsolatosan arra hívja fel a figyelmet, hogy a méltóság az emberi élettel eleve együttjáró minőség, amely oszthatatlan és korlátozhatatlan, s ezért minden emberre nézve egyenlő.

Az egyenlő méltósághoz való jog az élethez való joggal egységben azt biztosítja, hogy ne lehessen emberi életek értéke között jogilag különbséget tenni.

A méltósághoz való jog része az a követelmény is, mely szerint minden embert másokkal egyenlő méltóságú személyként kell kezelni, vagyis az egyes emberek és embercsoportok között tilos indokolatlan, ésszerűtlen különbséget tenni. *„Az emberi méltóságban mindenki osztozik, aki ember, függetlenül attól, hogy mennyit valósított meg az emberi lehetőségből és miért annyit.”* – írta Sólyom László a 23/1990. (X. 31.) AB határozathoz fűzött párhuzamos indokolásában.

Az egyenlő méltósághoz való jog leképeződése az **Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében foglalt egyenlő bánásmód követelménye**, amelynek értelmében **Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.** Az Alkotmánybíróság ma is helytálló megállapítása értelmében „A megkülönböztetés tilalma arra vonatkozik, hogy a jognak mindenkit egyenlőként (egyenlő méltóságú személyként) kell kezelnie, azaz az emberi méltóság alapjogán nem eshet csorba.[...]”.

Nem minden különbségtétel tilos tehát, hanem csupán az emberi méltósághoz való jogot sértő megkülönböztetések.

Az **Alaptörvény XV. cikk (4) bekezdése** továbbá előírja, hogy **Magyarország az esélyegyenlőség megvalósulását külön intézkedésekkel segíti.**

A megkülönböztetés alkotmányossága tekintetében az Alkotmánybíróság két mércét alkalmaz. Az alkotmányos alapjogok tekintetében megvalósuló egyenlőtlen bánásmód esetén annak alkotmányossága az alapvető jogok korlátozására irányadó szükségességi-arányossági teszt alapján ítéltető meg.

Az Alaptörvény értelmében a törvény előtt mindenki egyenlő, az alapvető jogok tekintetében tiltott a hátrányos megkülönböztetés, az alkotmánybírósági gyakorlat értelmében pedig az emberi méltóság sérelmére megvalósuló egyenlőtlen bánásmód kiterjed az egész jogrendszerre.

Az egyenlő bánásmóddal kapcsolatos alkotmányos követelményrendszert az Ebktv. konkretizálja az élet egyes területeire nézve, külön rendelkezésekkel rögzítve az egyenlő bánásmód követelményét az oktatás területén, továbbá nevesítve a jogellenes elkülönítés tilalmát.

Oktatáshoz fűződő alapjog

Az Alaptörvény XI. cikk (1)-(2) bekezdése alapján minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez, Magyarország ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja.

Az Alaptörvény a személyiség kibontakoztatásának, a tájékozott és felelős polgárrá válásnak az egyik alapvető feltételeként valamennyi magyar állampolgár jogát elismeri a műveltség megszerzésére törekvéshez.

E jog érvényesítése szükségszerűen állami cselekvést igényel: az állam az elengedhetetlenül fontos ismeretek megszerzését, a gyermekek megfelelő fejlődését többek között az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú oktatással biztosítja. Az Alaptörvény szerint az ismeretbővítés, valamely foglalkozás elsajátításához vagy a magasabb szintű szakmai vagy tudományos oktatásban való részvételhez szükséges tanulás lehetőségét a középfokú oktatás korlátozásmentes és ingyenes elérhetőségével ösztönzi.

Az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdéséből eredő intézményvédelmi kötelezettség összetett követelményrendszerrel támaszt az állammal szemben az alapjogok érvényesülésére. Magában foglalja a szabályozási kötelezettséget (a szervezeti és eljárási biztosítékok megteremtését), adott esetben az anyagi támogatási kötelezettséget, a meglévő vagy az alapjog-érvényesülés szempontjából az Alaptörvény által megkívánt intézményes formák védelmét (s egyben tartózkodást a működés tartalmi befolyásolásától) egyaránt. Ebből következik, hogy az oktatáshoz való jog gyakorlásának lehetőségét az állam köteles biztosítani az intézményi struktúra létrehozásával és fenntartásával.

Az Alkotmánybíróság a 3046/2013. (II. 28.) AB határozatában kiemelte, hogy az oktatáshoz való jog, valamint az államot terhelő intézményvédelmi kötelezettség tartalmával már több határozatában foglalkozott, az ezekben kifejtett álláspontját pedig az Alaptörvény XI. cikk (2) bekezdésével összefüggésben is fenntartja. Hangsúlyozta, hogy a mindenkori törvényhozó és végrehajtó hatalom alkotmányos joga és egyben kötelessége az oktatási rendszer működtetésének folyamatos figyelemmel kísérése, a felmerülő hibák kijavítása, a hiányosságok pótlása, a működési zavarok elhárítása, az ellehetetlenülés megakadályozása.

Gyermeeki jogok

A gyermek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való jogát az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdése rögzíti. A gyermeket főszabályként minden olyan alapvető jog megilleti, mint bármely más embert, de ahhoz, hogy a jogok teljességével képes legyen élni, biztosítani kell számára az életkorának megfelelő minden feltételt a felnőtté váláshoz.

Erre tekintettel kifejezetten a gyermekek jogaként rögzíti a törvény a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemre és gondoskodásra való jogot. E védelemre és gondoskodásra a gyermek mindenkiel szemben igényt tarthat. Ennek megfelelően a gyermek szülei, családja, az állam és a társadalom valamennyi tagja is köteles a gyermek jogait tiszteletben tartani, és a társadalom fennmaradásának zálogaként biztosítani számára a megfelelő fejlődéséhez szükséges feltételeket. A gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való joga az állam kötelességét alapozza meg a gyermek személyiségfejlődése intézményes védelmére. A gyermek, mint az alapjogok alanya oldalán az életkorból adódó hátrányokat az állam oldaláról az az intézményvédelmi kötelezettség egyenlíti ki, mely szerint az államnak aktívan kell cselekednie a gyermekek alapvető jogainak előmozdítása, érvényesülése és védelme érdekében.

A Gyermekjogi Egyezmény preambuluma rögzíti, hogy a gyermeknek, figyelemmel fizikai és szellemi érettségének hiányára, különös védelemre és gondozásra van szüksége, nevezetesen megfelelő jogi védelemre, születése előtt és születése után egyaránt. Az Egyezmény 1991-től a magyar belső jog részévé vált, részes államaként Magyarország kötelezettséget vállalt a gyermekkel foglalkozó és védelmét biztosító intézmények létesítésére, valamint ezen intézményekben a jogszabályoknak megfelelő szakmai létszám, szakértelem, biztonság, és az egészséges környezet biztosítására.

Az Egyezmény 3. cikke minden gyermekekkel kapcsolatba kerülő intézményt és hatóságot a gyermek legfőbb érdekének megfelelő eljárásra, döntésre kötelez.

Az Egyezmény 19. cikke alapján a részes államok megtesznek minden arra alkalmas intézkedést, hogy megvédjék a gyermeket az erőszak, a támadás, a fizikai és lelki durvaság, az elhagyás vagy az elhanyagolás, a rossz bánásmód vagy a kizsákmányolás bármilyen formájától mindaddig, amíg szüleinek vagy valamelyik szülőjének, illetőleg törvényes képviselőjének vagy képviselőinek, vagy bármely más olyan személynek, akinél elhelyezték, felügyelete alatt áll.

III. Az ügy érdeme tekintetében

A Tarnazsádányban tapasztalt települési és iskolai szegregáció háttere és következménye

Tarnazsádány Észak-Magyarország egyébként is súlyosan depressziós, leszakadó dél-hevesi térségének egyik hátrányos helyzetű települése. A Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia II., illetve annak helyzetelemzése⁸ (a továbbiakban: Felzárkózási Stratégia) külön is foglalkozik a területi egyenlőtlenségek roma nemzetiségű állampolgárokat érintő súlyos következményeivel.

A 2014-ben készült Felzárkózási Stratégia adatai szerint a cigány lakosság teljes lakossághoz viszonyított aránya az ország több megyéjében is 3% alatt maradt, miközben Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Heves megyében a 9%-ot közelítette.

A romák több mint 60%-a vidéken, falusias környezetben, többnyire szegregátumokban, igen rossz lakáskörülmények között él.

A romák négyszeres mértékben felülreprezentáltak a legnagyobb szegénységi kockázatú településeken, ahol a lakhatási körülmények és a szolgáltatások színvonala jelentősen a legalacsonyabb és ahol – az önkormányzati kiadások egészéhez mérten – a legmagasabb a segélyezett köre és a segélyezésre fordított összegek nagysága is. Az elmúlt évek szociológiai felmérései alapján az ország nyolcszázánál is több településén és tíz fővárosi kerületben 1633 szegregátum található, ahol nagyjából 300 ezer ember él. A telepek kétharmada a települések szélén, további 14 százaléka külterületen helyezkedik el, 20 százaléka pedig – legalábbis településszerkezeti – szerves része az adott falunak, városnak.⁹ A Felzárkózási Stratégia alapján a fentiek körében száz olyan település található, amelyek teljes populációjukat érintően, végérvényesen szegény roma gettóvá váltak, további kétszáz településen pedig a szinte megállíthatatlan folyamatok nyomán minden valószínűséggel hasonló helyzet fog kialakulni.

A gettósodott, illetve gettósodó települések zöme az ország észak-keleti és délnyugati – jellemzően kistelepülésszerű szerkezetű – leszakadó, depressziós térségeiben található. A térségi szintű gettósodás, a szegregáció szinte megfordíthatatlannak tűnő jelenség, számos településen, település csoportban a lakosság többségét ma már a cigányság alkotja.

⁸ Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia II. – mélyszegénység, gyermekszegénység, romák – (2011-2020) (frissített változat)

http://www.kormany.hu/download/1/9c/20000/Magyar%20NTFS%20II%20_2%20mell%20_NTFS%20II.pdf

⁹ MTA Gyerekszegénység Elleni Programiroda: Vélemény és javaslat a „Szegény-és cigánytelepek, városi szegregátumok területi elhelyezkedésének és infrastrukturális állapotának elemzése különböző (közoktatási, egészségügyi, településfejlesztési) adatforrások egybevetésével” című tanulmány kapcsán http://www.gyerekesely.hu/index.php?option=com_phocadownload&view=category&id=24&Itemid=74

Az elszegényedő falvak, aprófalvak elkülönülésében a megszűnő munkahelyek, az alacsony jövedelemszerzési lehetőségek, valamint a tartós munkanélküliség mellett jelentős szerepet játszott és játszik napjainkban is az infrastrukturális feltételek, valamint a megfelelő színvonalú közszolgáltatások hiánya. Ehhez kapcsolódnak továbbá a spontán elvándorlási folyamatok, amelyek következtében a jobb helyzetű társadalmi rétegekhez tartozó családok tömegesen költöztek/költöznek el az érintett településekről, amely a falvak társadalmi struktúráját, belső közösségi viszonyait is átalakította/átalakítja.

A települési egyenlőtlenség tehát egy önmagát felerősítő folyamatot indít el. Ez a folyamat Magyarországon jellemzően a roma nemzetiségű lakosság esetében mélyszegénységgel, társadalmi kirekesztődéssel, illetve marginalizációval is összekapcsolódott/összekapcsolódik.¹⁰

Tarnazsádkban az elmúlt évtizedekben a fentiekben részletezett problémák okán folyamatosan növekedett a roma lakosok aránya. 2001-ben az országos népszámlálás alkalmával a település lakosainak 21%-a vallotta magát cigány nemzetiségűnek, míg tíz év múlva, 2011-ben már a 49%-a. 2017-ben a falu vezetői azt nyilatkozták, hogy a település 80%-a roma származású.

A fent leírtak azért is okoznak jelentős problémát, mert ez a folyamat a roma származású emberek nagy többségére jellemző hátrányos helyzetek összeadódását, felhalmozódását és annak maradandó újratermelődését eredményezi. A területi elhelyezkedésből, nehéz lakhatási körülményekből, infrastrukturális hiányosságokból adódó egyenlőtlenségek pedig intézményi – Magyarországon jellemzően az oktatás területén jelentkező – elkülönülést/elkülönítést eredményezhetnek.

A rendelkezésre álló adatok, dokumentációk és munkatársaink helyszíni tapasztalatai alapján az állapítható meg, hogy a Tarnazsádkai Tagiskolában lényegében roma nemzetiségű gyermekek tanulnak.

Az irányadó nemzetközi és európai iránymutatásokkal összhangban, illetve a társadalmi viszonyoknak, tapasztalatoknak megfelelően a magyar jog külön elkövetési magatartásként tiltja a jogellenes elkülönítést.

A két évtizedes ombudsmani gyakorlat tapasztalatai is egyöntetűen mutatják, hogy a különböző származású és társadalmi helyzetű gyermekek integrált oktatása – amellet, hogy az egyetlen, emberi jogi standardoknak megfelelő oktatási forma¹¹ – mind egyéni, mind társadalmi tekintetben az egyetlen valódi és tartós eredményre vezető oktatási megoldás. Mind a hazai, mind a nemzetközi jogi környezet és tapasztalatok, a bírósági gyakorlat, valamint az ombudsmani vizsgálatok egyértelműek tehát a tekintetben: az integráció az egyetlen jogszerű és lehetséges módja az egyenlő emberi méltóság közösségben való megélésének, valamint a békés és konstruktív társadalmi együttélés kialakításának.

Ezzel összhangban az Nkt. 1. § (2) bekezdése is alapvető szinten rögzíti, hogy a köznevelés egészét a tudás, az igazságosság, a rend, a szabadság, a méltányosság, a szolidaritás erkölcsi és szellemi értékei, az egyenlő bánásmód, valamint a fenntartható fejlődésre és az egészséges életmódra nevelés határozzák meg.

Az egyenlő bánásmód követelményének érvényesülésére vonatkozó alapjoggal összefüggésben tehát meg kell vizsgálnunk azt a kérdést, hogy a spontán szegregációs folyamat eredményeként kialakult szinte kizárólagosan roma nemzetiségű gyermekeket fogadó Tarnazsádkai Tagiskolában megállapítható-e a jogellenes elkülönítés?

¹⁰ Szalai Júlia: A társadalmi kirekesztődés egyes kérdései az ezredforduló Magyarországon Szociológiai Szemle 2002/4. 34–50.

http://www.tarsadalomkutatas.hu/kkk.php?TPUBL-A-548/szoc_szemle/TPUBL-A-548.pdf

¹¹ Az alapvető jogok biztosa és a Magyarországon élő nemzetiségek jogainak védelmét ellátó biztoshelyettes közös jelentése az oktatási elkülönülésre vonatkozó szabályokról az A/B-6010/2014. számú ügyben

Az Ebktv. 27. § (1) bekezdése alapján az egyenlő bánásmód követelménye kiterjed minden olyan nevelésre, oktatásra, képzésre, amely államilag jóváhagyott vagy előírt követelmények alapján folyik, vagy amelynek megszervezéséhez az állam közvetlen normatív költségvetési támogatást nyújt, vagy közvetve – így különösen közterhek elengedése, elszámolása vagy adójóváírás útján – hozzájárul.

A Tarnasadányi Tagiskola fenntartója az Egri Tankerületi Központ, az állami fenntartású köznevelési intézményre tehát az egyenlő bánásmód követelményének érvényesítési kötelezettsége egyértelműen kiterjed.

Ebktv. a szegregáció jelenségével külön is foglalkozik, önálló tényállásként magatartásként nevesíti és tiltja a jogellenes elkülönítést. Az Ebktv. 10. § (2) bekezdése szerint jogellenes elkülönítésnek minősül az a rendelkezés, amely a védett tulajdonságaik alapján egyes személyeket vagy személyek csoportját a velük összehasonlítható helyzetben lévő személyektől vagy személyek csoportjától – anélkül, hogy azt törvény kifejezetten megengedné – elkülönít.

A településen nem működik másik iskola, így nincsenek olyan összehasonlítható helyzetben lévő általános iskolai tanulók, akikhez viszonyítani lehetne a Tarnasadányi Tagiskola roma származású gyermekeinek iskolai elkülönülését, szegregációját. A legfontosabb körülmény, hogy az iskolában tanuló roma nemzetiségű gyermekek elkülönülése nem egy konkrét intézkedés, rendelkezés vagy mulasztás eredménye, hanem komplex gazdasági és társadalmi jelenségek – spontán szegregációs folyamatok – következménye.

A dél-hevesi térségben egyébként a spontán szegregációs folyamatok eredményeként több hasonló helyzetű, többségében cigány nemzetiségű lakosokból álló település, és szinte kizárólagosan roma tanulókat nevelő-oktató köznevelési intézmény is található.

Az ENSZ faji megkülönböztetés valamennyi formájának leküzdéséről szóló egyezményének 3. cikke kimondja, hogy „a részes államok különösen elítélik a faji elkülönítést és az apartheidet és vállalják, hogy a joghatóságuk alá tartozó területeken minden ilyen természetű gyakorlatot megakadályoznak, eltiltanak és megszüntetnek.” Az egyezmény alapján felállított bizottság 19. számú általános ajánlásában felhívja a figyelmet arra, hogy a szegregáció állami szándéktól függetlenül, magánszemélyek cselekményei következtében is kialakulhat, például a lakhatás terén, jövedelmi különbségek következtében. A Bizottság a „spontán szegregáció” elleni fellépés szükségességére is rámutat¹².

A lakóhelyi- és az oktatási szegregáció tehát a fentiekben hivatkozott komplex szociológiai és demográfiai körülményekre tekintettel társadalompolitikai, szociológiai és jogi szempontból ugyan fennáll Tarnasadányban, az azonban spontán szegregációs folyamat eredményeként jött létre, így azt rövid távú intézkedésekkel nem, hanem csak hosszabb távú, komplex társadalompolitikai intézkedésekkel lehet orvosolni, amelyek köre már túlmutat az ombudsmani fellépés eszköztárán, lehetőségein.

Fontos azonban a helyzet rövid- és hosszú távú hatásaira is nyomatékosan felhívunk a figyelmet.

A regionális és helyi egyenlőtlenségek a közoktatási rendszer számos dimenziójában megnyilvánulnak, azaz a lakóhely, jelen esetben Tarnasadány gazdasági és társadalmi elmaradásai, hiányosságai jelentős oktatási hátrányok forrásává válnak. Ez a reláció azonban fordítva is igaz: számos kutatás igazolta, hogy az iskolai szegregáció óhatatlanul együtt jár a tanítási színvonal és a (tovább)tanulási eredményesség leromlásával. A tanulási eredményekben és továbbhaladásban mérhető egyenlőtlenségek viszont negatívan hatnak a társadalom versenyképességére és a gazdasági növekedésre is.

¹² General recommendation XIX on article 3 of the Convention. -

http://tbinternet.ohchr.org/_layouts/treatybodyexternal/TBSearch.aspx?Lang=en&TreatyID=6&DocTypeID=11

Az oktatás helyi egyenlőtlenségei többek között a következő körülményekben, tényezőkben érhetők tetten a Tarnazsádányi Tagiskolában: a szaktanári ellátottság évek óta nem biztosított az iskolában, a pszichoaktív szerek használata súlyos problémát okoz a településen, és ez érinti az általános iskolás gyermekeket is, különösen azok szülein keresztül. A családokban tapasztalható munkanélküliség, mélyszegénység sok esetben a gyermekek tanulási és magatartászavaraiban is megmutatkozik.

A lakóhelyen alapuló egyenlőtlenségek legélesebben Tarnazsádány esetében is a tanulók iskolai pályafutásának korlátaiban jelentkeznek, azaz a tanulási eredményekben, a továbbhaladásban és a különböző továbbtanulási lehetőségekben. Ezt támasztják alá a Tarnazsádányi Tagiskola országos kompetenciamérési eredményei, amelyek az elmúlt években jelentősen elmaradtak az országos átlagtól.

Az iskolaépület állaga és felszereltsége (az udvarról megközelíthető, hiányos felszereltségű és nem akadálymentesített vizesblokk, a tornaterem hiánya, az iskola-épületegyüttes és az iskolaudvar állapota, a tantermek berendezései) is súlyos hátrányokra utal.

Összességében tehát – a tárgyi és személyi feltételek hiányában – az feltételezhető, hogy a Tarnazsádányi Tagiskolában az ott nevelő-oktató pedagógusok és a tagintézmény-vezető legjobb szándéka ellenére sem biztosított a minőségi oktatás, valamint a különböző oktatási szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés, ráadásul – figyelemmel az intézmény költségvetési helyzetére – az utóbbi években elmaradt pályázati támogatások nélkül a kialakításukhoz szükséges beruházási források, valamint azok lehívásához szükséges kapacitások is hiányoznak.

Az új vizesblokk, valamint az új tornaterem kialakításának, továbbá egyéb infrastrukturális és oktatási feltételek fejlesztésének szükségessége

A Tarnazsádányi Tagiskola területi elhelyezkedéséből adódó oktatási hátrányok általános jellegű elemzése mellett fontos a tudomásunkra jutott és a helyszíni látogatásunk során feltárt konkrét infrastrukturális jellegű problémák alapjogi szempontú vizsgálata is.

2016 márciusában – az **iskola udvarán található vizesblokk tarthatatlan állapota miatt** – a Tarnazsádányi Tagiskola a médiából is ismertté vált.

Erre az időszakra vonatkozóan egyértelműen megállapítható, hogy **a WC-k és a mosdók – szennyvízelvezetési problémákkal is összefüggő – rossz higiénés körülményei miatt sérültek a gyermeki jogok, valamint az iskolában tanulók és dolgozók emberi méltóságához fűződő alapjoga, amelyek visszasságot eredményeztek.**

Az ügyben a Heves Megyei Kormányhivatal Füzesabonyi Járási Hivatalának Népegészségügyi Osztálya és az Egri Tankerületi Központ soron kívüli intézkedéseket kezdeményezett, melynek eredményeként **az érintett szerveknek sikerült a saját hatáskörükben eljárva a Tarnazsádányi Tagiskolában kialakult, a gyermekek oktatását akadályozó és az emberi méltóságukat sértő (egészségüket is veszélyeztető) vizesblokk problémáját ideiglenesen megoldaniuk**, 2016 őszére az udvaron működő WC-ket és mosdókat felújították. Emellett a fenntartó tankerületi központ megpályáztatta és elkészíttette az intézmény új és korszerű, az iskola ingatlanjának épületéhez is csatlakozó vizesblokkjának, valamint a hozzá kapcsolódó szennyvízelvezetőnek a terveit.

A tankerületi központ megbízott vezetője a válaszelevele szerint abban bízott, hogy a kivitelezést – amelynek becsült költsége 25 millió forint – a 2017-es évben pályázati pénzből megvalósíthatják.

Időközben azonban kiderült, hogy 2016 márciusa óta sem a fenntartó tankerületi központ, sem a települési önkormányzat nem nyújtott be pályázatot a tervezett vizesblokk felújításának megvalósítására. A tankerületi központ igazgatójának álláspontja szerint nem volt megfelelő pályázat, ezért nem tudtak semmit tenni 2017-ben, ennek némileg ellentmond az az információ, mely szerint több környező település (köztük: Tarnaméra, Kompolt-Nagyút) iskolájának a felújítására is sikerrel pályázhatott a tankerületi központ.

A 2018. évi saját költségvetésükben azonban – amelyben először jelenthetett meg felújítási sor – többek között a Tarnaszadányi Tagiskola 25 milliós beruházását is betervezték.

A polgármester véleménye szerint azért nem pályáztak az iskola fejlesztésére, mert a saját fenntartású óvodájuk bővítésére kellett forrásokat szerezniük, a gyermekek száma ugyanis folyamatosan növekszik Tarnaszadányban. Egyébként pedig a fenntartók felelőssége, hogy működőképes maradjon egy köznevelési intézmény.

A jelentés tényállási részében a Tarnaszadányi Tagiskola helyszíni bejárás során észlelt infrastrukturális jellegű problémáit – például az iskola épület-együttesének tetőszerkezeti problémáit, a folyosó burkolatának és nyílászáróinak, illetve az iskola kerítésének az állapotát – részletesen bemutattuk.

Vizsgálatunkat nem terjesztettük ki a melegítőkonyha, az ebédlő/étkezde közegészségügyi és higiénés körülményeinek ellenőrzésére, nem vizsgáltunk tűzvédelmi és munkavédelmi kérdéseket sem. A 2017/2018. tanév októberében tartott helyszíni látogatásunk tapasztalataira figyelemmel a Tarnaszadányi Tagiskola infrastrukturális problémái közül részleteiben **csak a vizesblokkal és a tornateremmel foglalkozunk.**

A nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 2. melléklete határozza meg azokat a kötelező (minimális) eszközöket és felszereléseket, továbbá helyiségeket, amelyekkel a nevelési-oktatási intézményeknek rendelkezniük kell.

A Rendelet 162. § (7) bekezdése azt rögzíti, hogy a kötelező (minimális) eszköz- és felszerelési jegyzékben felsorolt helyiségekre előírt követelmények akkor teljesülnek, ha az épület megfelel a létesítésére, kialakítására vonatkozó nemzeti szabványban rögzített, vagy a nemzeti szabvánnyal azonos, továbbá azzal egyenértékű építési és műszaki előírásoknak.

A Rendelet 2. számú mellékletének a II. pontja határozza meg az iskolák helyiségeire előírt követelményeket. Az iskolai helyiségeket magába foglaló táblázat 37. és 38. pontja szerint az iskolának rendelkeznie kell nemenként elkülöníthető személyzeti öltözővel és személyzeti mosdó-zuhanyzóval. A 39. pont szerinti személyzeti WC helyiséget iskolánként, nemenként elkülönítve az alkalmazotti létszám figyelembevételével kell kialakítani. A 41. pont szerint külön kell iskolánként és nemenként mosdót, zuhanyzót és WC helyiséget biztosítani a technikai alkalmazottak számára. A tanulói WC helyiséget a 40. pont szerint a tanulói létszám figyelembevételével kell kialakítani iskolánként, szintenként és nemenként elkülönítve.

Az illemhelyek számát az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet (a továbbiakban: OTÉK) határozza meg. A 99. § (1) bekezdése szerint az építményeket és a szabadtéri tartózkodásra, munkavégzésre szolgáló területeket a rendeltetésüknek megfelelő illemhely-használati és tisztálkodási lehetőséggel kell tervezni, megvalósítani és fenntartani. Az illemhelyek és a tisztálkodó helyiségek berendezéseinek számát az építmény, az önálló rendeltetési egység, a terület egyidejű használóinak tervezett (becsült) lehetséges legnagyobb létszáma és nemek szerinti megoszlása alapján kell tervezni, megvalósítani. Az illemhelyekhez biztosítani kell a kézmosás lehetőségét.

Az OTÉK 99. § (3) bekezdése szerint az építményekhez és az szabadtéri tartózkodásra, munkavégzésre szolgáló területekhez az illemhelyek számát az egyidejű használóinak a tervezett, becsült összlétszáma alapján a következők szerint kell megállapítani:

a) 200 főig 10 fő részére legalább egy közös, 10 fő létszám felett nemek szerint külön illemhelyet kell létesíteni, minden megkezdett

aa) 15 fő női létszám részére legalább 1 WC-fülke, illetőleg

ab) 40 fő férfi létszám részére legalább 1 WC-fülke és 1 vizelede vagy 2 WC-fülke létesítése szükséges;

Ugyanezen szakasz (4) bekezdése azt is rögzíti, hogy az illemhelyekhez legalább egy, illetve minden megkezdett 3 db berendezési tárgy (WC-csésze, vizelede-berendezés) után legalább egy kézmosót kell létesíteni.

A 99. § (5) bekezdése az akadálymentes használat lényegi szabályát rögzíti. **A közhasználatú építmény és tartózkodásra, munkavégzésre szolgáló terület akadálymentes használatához nemektől független, kerekesszéket és más segédeszközt használó személyek részére alkalmas illemhelyet kell létesíteni, amelyek számát a tervezési programban rögzíteni kell.** Az akadálymentes használat céljára szolgáló illemhely méretének, berendezési tárgyai elhelyezésének és kialakításának biztosítania kell a rendeltetésszerű használatához a WC-csésze minimum három módon (szemből, oldalról, átlósan-szemből) történő megközelíthetőségét, valamint a helyiségben a kerekesszékekkel történő 360 fokos megfordulást. Az akadálymentes használatra alkalmas illemhely is beszámít a (3) bekezdés szerint megvalósítandó mennyiségbe.

A Tarnazsádányi Tagiskola 2017/2018. évi munkatervében rögzített tanulóira vonatkozó adatai szerint a tanulók létszáma 154 fő, közülük 65 lány és 89 fiú. A pedagógusok száma a gyógypedagógussal és az iskolatitkárral együtt 16 fő, közülük – a 2016/2017. évi beszámoló szerint – 14 fő nő és 2 fő férfi. Dolgozik még az iskolában 5 technikai alkalmazott (4 nő és 1 férfi) és 6 fő (5 nő és 1 férfi) közfoglalkoztatott. A 27 felnőtt dolgozó közül 23 fő a nő és 4 fő a férfi.

A Tarnazsádányi Tagiskolában a személyzeti WC helyiség nemenként elkülönítve 1-1 WC-fülkével és 1-1 kézmosóval rendelkezik. A fiú WC-ben 2 WC-fülke, 3 vizelde/piszoár és két kézmosó található. A lány WC-ben 3 WC-fülke van és 1 kézmosó.

Ha összevetjük a Rendeletben az iskolák helyiségeire előírt követelményeket, illetve az OTÉK fenti rendelkezéseit a Tarnazsádányi Tagiskola adataival, akkor az állapítható meg, hogy a fenti jogszabályok előírásainak érvényesülését jelenleg nem tudják teljes mértékben biztosítani az iskolában.

Az iskolák helyiségeire előírt követelményeket és a rendelkezésünkre álló vizesblokkra vonatkozó adatokat összehasonlítva az állapítható meg, hogy a Tarnazsádányi Tagiskolában nemenként elkülönülő személyzeti öltöző, mosdó-zuhanyzó nincs kialakítva, mint ahogy a technikai alkalmazottak sem rendelkeznek nemenként elkülönített mosdóval, zuhanyzóval és WC-helyiséggel sem. Ez alól csak a 2 konyhai dolgozó a kivétel, akik a melegítő konyha mellett használhatnak egy WC-t és egy öltözőt.

A kültéri vizesblokkban 4 helyiség található egy férfi és egy női személyzeti WC, egy fiú és egy leány illemhely. A személyzeti férfi WC 1 WC-fülkével és az 1 kézmosóval megfelel az OTÉK előírásainak. A személyzeti női WC-ben a kézmosó mellett a női dolgozók létszámára (23 fő) tekintettel lennie kellene minimum 2 WC-fülkének, a jelenlegi 1 helyett.

A létszámadatok és a WC-k számát összevetve megállapítható, hogy a 65 fő lány számára 5 WC-fülkét és 2 kézmosót kellene biztosítani, a jelenlegi 3 WC-fülke és 1 kézmosó helyett. A 89 fiú számára 3 WC-fülkét és 3 vizeldét vagy 6 WC-fülkét kellene biztosítani, a jelenlegi 2 WC-fülke és 3 vizelde/piszoár helyett. A fiú WC-ben található két kézmosó megfelel a jogszabályi előírásoknak.

A legjelentősebb eltérés tehát az előírt és a ténylegesen meglévő WC-fülkék és kézmosók száma között a lánymosdók tekintetében áll fenn, illetve az intézmény dolgozói részére nincs biztosítva megfelelő öltöző, mosdó, zuhanyzó. Emellett az is súlyos probléma, hogy a vizesblokk csak lépcsőn (4-5 lépcsőfokon keresztül) közelíthető meg, tehát nincs biztosítva akadálymentes használatú illemhely az iskolában. Az a tényező pedig külön is nehezíti a WC-k használatát, hogy a vizesblokk különálló épületben, kültéren, az udvar közepén található, amely rossz időben nehezen megközelíthető.

Az Nkt. 27. § (11) bekezdése szerinti mindennapos testnevelés megszervezése is nehézségbe ütközik a Tarnazsádányi Tagiskolában. Ahogyan a tényállásban már részletesen bemutattuk, 5 éve a régi tornatermet életveszélyessé nyilvánították, azóta abban testnevelés óra nem szervezhető. A tornatermet csak egy tanteremből átalakított tornaszobával tudták kiváltani. A tornaszoba esetében az 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet 2. számú melléklete azt rögzíti a minimum követelmények között, hogy tornaszobát nemenkénti öltözővel, benne kialakított zuhanyzóval, WC-vel kell ellátni a tanulók számára.

A Tarnzasadányi Tagiskolában a testnevelés órán használt tornaszoba az ebédlő mellett található, külön WC, öltöző és zuhanyzó azonban nincs kialakítva mellette. A mindennapos testnevelés megszervezését az a körülmény is nehezíti, hogy a sportudvaron található pályák elhasználódtak, a biztonságos sportolás megteremtéséhez azok burkolatait is szükséges lenne kicserélni.

Vizsgálatunk alapján megállapítható, hogy a vizesblokk jelenlegi állapota, illetve a tornaszoba hiányosságai, továbbá azok az infrastrukturális hiányosságok, amelyek a jelentősebb fejlesztések, felújítások elmaradásából adódnak a gyermeki és oktatási jogok, valamint az emberi méltósághoz fűződő alapjogok sérelmének közvetlen veszélyével járó visszásságot eredményeznek.

Vizsgálatunknak nem célja a felvetett infrastrukturális hiányosságokkal, problémákkal kapcsolatban népegészségügyi vagy építésügyi hatósági eljárás kezdeményezése.

Jelentésünk célja, hogy az érintett és illetékes hatóságok a saját hatáskörükben eljárva mielőbb és teljes körűen szüntessék meg a felmerült alapjogi visszásságot, azaz a rendelkezésükre álló eszközökkel, soron kívül nyújtsanak segítséget a Tarnzasadányi Tagiskola infrastrukturális fejlesztéséhez.

Ez összhangban áll a Kormány 2014-ben¹³ indított Nemzeti Köznevelési Infrastruktúra Fejlesztési Programjával, melynek keretében tornatermek, tantermek és tanuszodák épültek/épülnek Magyarország oktatási intézményei számára.

2017-ben¹⁴ kezdődött az iskolafejlesztési program második üteme. A program célja, hogy minden járásban elérhetőek legyenek a tanulók számára a neveléshez-oktatáshoz és a mindennapos testneveléshez szükséges infrastrukturális feltételek. Kiemelten vonatkozik ez a leghátrányosabb helyzetű térségekben élő gyermekekre, akiknek a program fejlesztései nélkül lehetőségük sem nyílna a felzárkózást biztosító infrastruktúra eléréséhez.

A Tarnzasadányi Tagiskola infrastrukturális fejlesztése az épületegyüttes felújításán és korszerűsítésén túlmutató változásokat eredményezne. Az iskolában a megfelelő infrastrukturális háttér, a modern oktatási terek, köztük az új tornaterem kialakítása, valamint egy igényes, korszerű eszközpark létrehozása a roma nemzetiségű gyermekek oktatási feltételeit javítaná, elősegítve ezzel az integrációjukat, felzárkózásukat.

Az infrastrukturális fejlesztés azonban nem szűkíthető le az udvari vizesblokk 25 millió forintból történő átépítési tervére. Az a körülmény, hogy a fenntartó, az Egri Tankerületi Központ a saját 2018. évi költségvetésébe már betervezte az elvégzendő munkálatok forráshátterét, fontos lépésnek tekintendő az iskola feltétlenül szükséges megújulása szempontjából.

Az intézmény teljes körű korszerűsítése, felújítása az oktatási feltételek jelentős javulásához vezethet az iskolában, a nevelés-oktatás minőségének emelését eredményezné, nagy mértékben elősegítve a tagiskolába járó tanulók lemorzsolódásának és kirekesztődésének megelőzését és megakadályozását. A területi hátrányok és roma származás alapján is elkülönülő köznevelési intézmények esetében a deszegregációs politika legfontosabb eszköze a minőségi nevelés-oktatás biztosításához szükséges infrastrukturális, tárgyi és személyi feltételek megteremtése, fejlesztése.

¹³ A Nemzeti Köznevelési Infrastruktúra Fejlesztési Program keretében megvalósítandó tanuszoda, tornaterem, tanterem beruházásokkal összefüggő közigazgatási hatósági ügyek kiemelt jelentőségű ügyvé nyilvánításáról és az eljáró hatóságok kijelöléséről szóló 141/2014. (IV. 30.) Korm. rendelet

¹⁴ A Nemzeti Köznevelési Infrastruktúra Fejlesztési Program keretében megvalósítandó tanuszoda, tornaterem, tanterem beruházásokkal összefüggő közigazgatási hatósági ügyek kiemelt jelentőségű ügyvé nyilvánításáról és az eljáró hatóságok kijelöléséről szóló 141/2014. (IV. 30.) Korm. rendelet módosításáról szóló 283/2017. (IX. 22.) Korm. rendelet

A Tarnazsadányi Tagiskola esetében is erre van szükség, a tagintézmény-vezetőjével egyetértve **a kulturált, korszerű környezet kialakítása hatékony szemléletformáló erő az iskolában**, a jobb életminőség kialakítására való törekvés pedig belső értéké és igazi céllá válhat, amely kiemelten fontos a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esetében.

Intézkedések

1. A feltárt alapjogi visszasságok orvoslása érdekében **az Ajbt. 32 §-a alapján felkérem az Egri Tankerületi Központ igazgatóját, hogy** az előzetes ígéreteknek megfelelően a rendelkezésre álló költségvetési forrás terhére a megkezdett és tervbe vett felújítási munkákat mielőbb és teljes körűen végezze el.

2. Az **Ajbt. 31. §-a alapján felkérem a Klebelsberg Központ elnökét**, hogy az Egri Tankerületi Központ bevonásával – az iskolában tanuló roma nemzetiségű gyermekek helyzetének, esélyegyenlőségének javítása érdekében – vizsgálja meg, hogy saját hatáskörében eljárva, miként szüntetheti meg a jelentésben feltárt visszasságokat, azaz hogyan biztosítható a Tarnazsadányi Tagiskola teljes körű felújítása, infrastrukturális fejlesztése a rendelkezésre álló Európai Unió pályázati forrásokra, a Nemzeti Köznevelési Infrastruktúra Fejlesztési Programjára, valamint más speciális felhasználású, fejlesztésre fordítható költségvetési forrásokra is figyelemmel.

Budapest, 2017. december 19.

Székely László

Szalayné Sándor Erzsébet

1. számú melléklet
Iskolai vizesblokk

Az udvari vizesblokk épülete

Lány WC-k és kézmosó

Fiú WC-k és kézmosók

2. számú melléklet
Az iskola kerítése

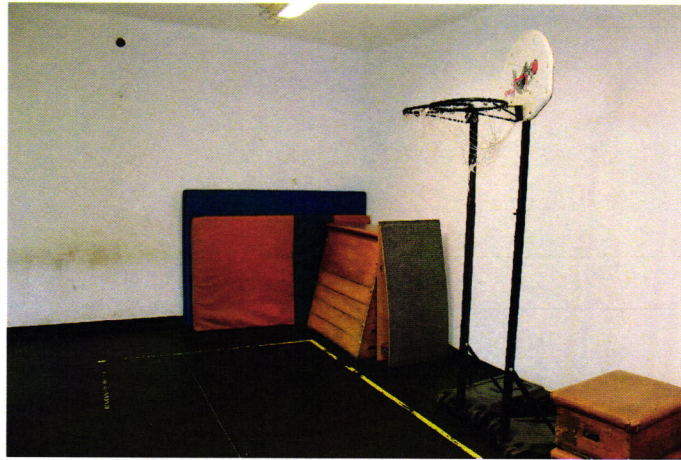
3. számú melléklet
Az iskola épületegyüttesének tetőszerkezete

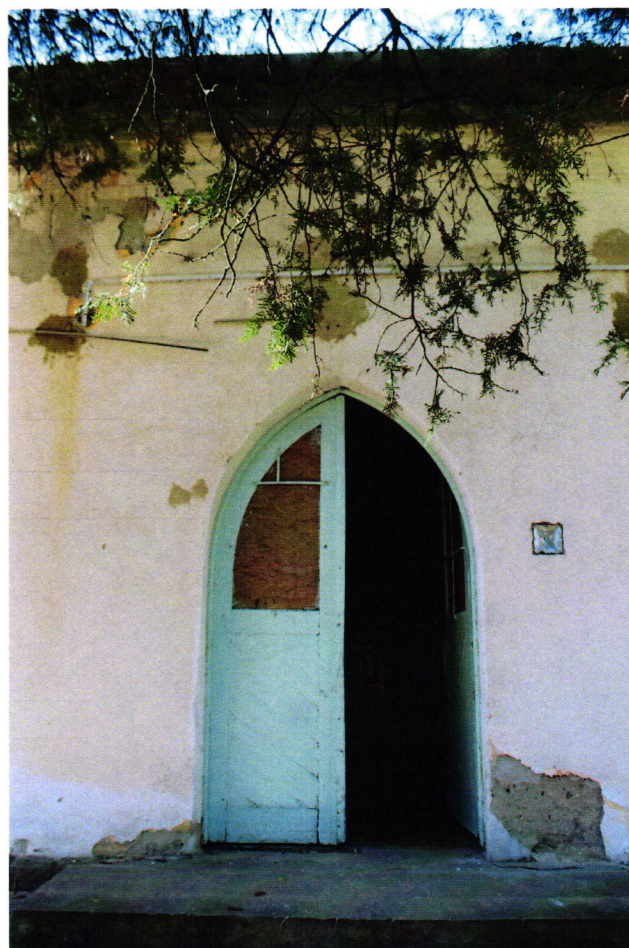
4. számú melléklet
Ebédlő/étkező és az előtte lévő folyosó

5. számú melléklet
Tornaszoba

6. számú melléklet A régi tornaterem épülete

7. számú melléklet
Sportudvar

8. számú melléklet
Az iskolaépület belseje

9. számú melléklet
Az udvaron található, használaton kívüli kémény

